

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

1 ¹ Bay woodiino yimbe duudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men, ² wano bee tawanoobe gila ka fuddoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on, ³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafiilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fuddoode, weebitirangol on dun bindudi rewrundi, ⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder dii janndeeji di jannadon.

Fii Fejninannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lejol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu. ⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hiibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore. ⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotofo, awa kadi mo kala e maabe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, dun ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji, ⁹ o toddorano urba tippude e naamuuji maabe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi. ¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on fejnani mo, no darii ka jaamo ittirde sadaka urngallooji. ¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o denyii, o huli.

¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa.

¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko,
¹⁵ sabu o wonay aaden mawdo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram
 mandilinaydan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka
 teege yumma makko, ¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'iilayankeebe buy e laawol
 Joomiraado on, on Alla mabbe. ¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e
 doole wa Iliiya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma bibbe mun, o artira
 murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on
 jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno dun henirantammi? Ko fii mi
 nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on.
 Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo. ²⁰ Jooni, a
 mbobiday, a waawataa wowlude doo e dun laataade, sabu a hoolaaki dii kongudi
 an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbii Zakariyaa'u, hiibe jibii ko hondun neebini mo ka
 nder *juulirde mawnde ton. ²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be
 ndaari, be tawi o feyninanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e
 ebbirangol be juude, o lutti mbobidude.

²³ Bay jalaade makko yottingol sadakaaji den timmii, o yiltitii ka suudu makko.
²⁴ Bay feyyii e dun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditii e nder lebbi
 jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wadanimmi kon,
 o yeyyitike lan jooni,
 o ittanii lan kaa hersa
 ka mi wondunoo e hakkunde bee yimbe.»

Fii Fejninande Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaḅuru, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu ²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami. ²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jifi mo, o miiyii ko hondun e salminaango nii. ³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on. ³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa. ³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden. ³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno dun laatorta, ḅay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^adowdi mun ndin. Ko dun si boobo *seniido heḅoyteedo on noddroyte *Biddo Alla. ³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musiddo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegaḅuru mun ³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde don, Mariyama immii no heyii yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda. ⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu. ⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, biddo

^a1.35 Maa: «duhirte».

makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on, ⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi bidfo mo saawudaa on ko barkinaado! ⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an. ⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an. ⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi dun kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

⁴⁸ Bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.

Ko dun wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,

⁴⁹ Bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.

⁵⁰ Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.

⁵¹ O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
O saakiti ben wadube e berde mun miijooji townitaare.

⁵² O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.

⁵³ O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.

⁵⁴ O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaaɓe makko.

O anditi fii yurmeende makko nden,

⁵⁵ wano o fodirnoo maamaabe men ben

e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»

⁵⁶ Mariyama wondi don e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay o yilititii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

⁵⁷ Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko. ⁵⁸ No kawtalɓe makko ben e siɓɓe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, ɓe weltodi e makko.

⁵⁹ Ka jallal jeetatabal, ɓe ari *sunningol boobo on, ɓe faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u. ⁶⁰ Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»

⁶¹ Be wi'i mo: «Hay gooto e musiɓɓe maa ben innaaka nden innde don!»

⁶² Be landori ben boobo on eɓɓirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on. ⁶³ Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay ɓe fow ɓe ɗaldi. ⁶⁴ Don kisan, o hetti hunduko makko kon e denngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla. ⁶⁵ Onsay yimɓe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli wondi ka hoore pelle Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko wadi don. ⁶⁶ Kala nanudo dun mijii e bernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

⁶⁷ Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:

⁶⁸ «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.

⁶⁹ O yedii en Dandoowo mawdo

e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko

⁷⁰ wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabube ben

gila e duubi feyyunoodi,

⁷¹ hisingol en e juude aybe men e kala ajuube en.

⁷² Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,

o anditi *ahadi makko seniindi ndin,

⁷³ dun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden

⁷⁴ fii jattingol en e juude aybe men ben

e newnangol en rewugol mo e baawo kulol

⁷⁵ e nder laabal e peewal yeeso makko,

e nder ngurndan men dan fow.

⁷⁶ An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,

sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso

fii moyyinangol mo laawi makko din,

⁷⁷ fii no o andinira jamaa makko on wonde

ko yaafuyee junuubaaji maabe din o yedirta be kisiyee,

⁷⁸ ko fii Alla men on ko heewudo yurmeende,

dun ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow

⁷⁹ fii ndayginangol wonbe ka niwre ben

e ben joodiibe ka dowdi mayde

e fii ardagol en e laawol buttu.»

⁸⁰ Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiidi. Ko ka wulaa o daakinoo haa jande o feejannoo *Banii-Isra'iila'en.

Fii Jibineede Iisaa

(Mat. 1.18-25)

2¹E nder den balde don Awgustu lando mawdo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow. ²Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin. ³Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴Yuusufu kajun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, bay hari ko o jeyaado e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa, ⁵fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido. ⁶Fewndo be wonnoo don, saa'i ka Mariyama jibinta hewti. ⁷O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, bay hari be hebaali werde ka suudu hobbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

⁸Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal don ngaynaakoobe daakinoobe fii aynugol gureeli mun din. ⁹Malaa'ikaajo Joomiraado on feenani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni don. Be huli fota. ¹⁰Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido fejpinande on Kibaaru Moyfo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow. ¹¹Hande e ndee saare Daawuuda, on dajanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on. ¹²Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³No o gaynirnoo wowlude dun, don kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hibe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,
buttu wonii e oo aduna,
hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaarooyen ko wadi ton kon, dun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi heja, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal. ¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo. ¹⁸ Kala nanunooobe ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri dun njalaw. ¹⁹ Mariyama mari dun fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol.

²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hiibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetatiden timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on toddaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay jalaade fii labbinagol maabe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on, ²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^{b24} e fii ittugol sadaka legetereeeji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko. ²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasihu Joomiraado on. ²⁷ Ruuhu Seniido on

^b2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabudo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, dun ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji mabbe tippude e Sariya Muusaa on,
²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,

a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu

wano daalirannodaa mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwrufo e maa on,

³¹ mo moy'i'indaa yeeso jamaaji din fow,

³² dun-le ko ndaygu hentinanayngu ley'i aduna on fow

e darja wonanaydo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko njaldi fii ko wowlanoo fii makko kon. ³⁴ Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata, ³⁵ e fii no miijooji berde buy feenira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo don kadi debbo haaloowo ko Alla longini dun wi'eteedo Hannatu, on ko gedal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedifi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko. ³⁷ Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder dun kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma. ³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoodo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wafii ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare mabbe Naasirata, dun ko e nder Jaliilu. ⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede nden^c. ⁴²Bay kun hebii duubi sappoo e didi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non. ⁴³Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, dun ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali. ⁴⁴Bay hibe sikka paykun kun no wondi e be be arduunoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e dabbitugol kun e hakkunde sibbe mabbe ben e andindiraabe mabbe ben. ⁴⁵Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii dabbitoygol kun. ⁴⁶Balde tati baawo dun, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, heditii be, e kadi hikun landotonoo be lande. ⁴⁷Nanunooobe hikun yewta ben fow naldi sabu hakkille makkun den e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be naldi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men dun? E hino dun fow min e ben maa meden dabbitude ma e nder sokola!»

⁴⁹Kun wi'i be: «Ko fii hondun dabbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?»⁵⁰Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹Ontuma kun yiltodi e mabbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari din piiji fow ka bernde mun maanditii. ⁵²Tawi kun paykun, dun ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni yaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

3¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi don, dun ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko

^c2.41 Egg. 12

*Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu miɲɲiraawo makko on kadi laamii dee leyde doo, ɗun ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal, ² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa. ³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maɓbe ɗin yaafe ⁴ wano windori non ka deftere fii dii konguɗi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotooɗo ka wulaa, wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko ɗin.

⁵ Ayde ɗen fow uddete,

pelle njane e tosooke ɗen fow joltinee.

Date boyliide ɗen fewnee,

laawi kaanuɗi ɗin newɗinee.

⁶ Kala nedɗanke yi'ay kisiyee iwruɗo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno ɗin jamaaji arayɗi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwɗi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuude mon ɗen hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo biɓbe Ibraahiima. ⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa biɓbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu ɗi e mo maraa. Kala jogiido kadi jaametee yo o warru wano non.»

^d3.6 Isa. 40.3-5

¹²YantooƆe* sagalle Ɔen ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, Ɔe wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wadude?»

¹³O wi'i Ɔe: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wadude?»

O jaabii Ɔe: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore tooƆe, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵Tawi mo bee e maƆƆe no miijotonoo ka Ɔernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on. ¹⁶Kanko Yaayaa o jaabii Ɔe, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono Ɔurdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol Ɔoggi paƆe mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. ¹⁷Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira bete^d makko on, o mooba jaametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸Tawi Yaayaa no feƆƆinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewuƆi. ¹⁹Kono Ɔay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, Ɔun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereeji Ɔi o wadaynoo, ²⁰onsay Heroodu beyditiri Ɔun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

²¹Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootiraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii, ²²Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Biddo an yidaado on, mido weltor-maa.»

^d3.17 Maa: «gete».

Fii Iwdi Iisaa ndin

(Mat. 1.1-17)

²³ Ko Iisaa fuddii waajaade, ko wa mo duuɓi cappandɛ tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on ɓiddo Helii, ²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yanna, mo Yuusufu, ²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji, ²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza, ²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii, ²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi, ³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima, ³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda, ³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna, ³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura, ³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha, ³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka, ³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana, ³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa

(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

4 ¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa. ² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappandɛ nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto dun o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidɗo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Neddo hinaa jaametee tun wuurirta.»»^e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriiji aduna on fow yeru hinyaango yiitere. ⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okay di mo mi faalanaa woo. ⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.»»^f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warnakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Biddo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi, ¹⁰ ko fii no windii wondema: «O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene, ¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.»»^g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.»»^h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dii doo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu

(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedudi don din fow. ¹⁵ O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

^e4.4 Yaj. 8.3

^f4.8 Yaj. 6.13

^g4.11 Zab. 91.11-12

^h4.12 Yaj. 6.16

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *ɲalaande fowteteende nden, dun ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol. ¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka dundoowindii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an,

sabu ko min woni Subaado on

fii feɲɲinangol miskinbe ben Kibaaru Moyfo on.

O nelii lan

fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,

hollita bumbe ben hettugol giide mun den,

hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyfoere mun

nden e mun.»ⁱ

²⁰ Ontuma o jobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo. ²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon din laatike hande.»²² Fow seeditanii mo, ɲaldidi e din kongudi makko moyfo di o yewtaynoo, hiibe wi'a: «Wonaa bidfo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Mido andi on wowlanay lan ngol tindol doo: Nawndoowo, ɲawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafernahuum, wadu dun kadi ka leydi maa doo.»²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun. ²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iiliya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan tobbaali, heege tiidunge wadi e leydi ndin fow, ²⁶ kono hari Iiliya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujjo mo Sarfati, dun ko e nder leydi Siduuna. ²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no

ⁱ4.19 Isa. 61.1-2

leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e maɓɓe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankeejo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay ɓe nanii dɗi konguɗi makko, wonnooɓe ka nder juulirde ɓen fow tikki.

²⁹ Be immii, ɓe dupiri mo ka ɓaawo saare, ɓe nabi mo haa ka fello ngon yellitii don fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darna. ³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maɓɓe, o feyyi, o yahi.

Fii no Iisaa Raɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy

(Mrk. 1.21-28)

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e jalaande fowteteende nden, don ko aseweere nden. ³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton neddo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

³⁴ «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulgol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo neddo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maɓɓe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondi din e hoore doole e bawgal, di yalta!» ³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heeɗuɗi don din fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal. ³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol ɓe.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooɓe jawdo noone jaw fow, ɓe addi ɓe e makko. O *fawi juude makko den e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini ɓe. ⁴¹ Tawi

kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hidi sonka, wi'a: «Ko an woni Bidɗo Alla on!» Kono o toɗani di, o salii di wowla, ɓay hari hidi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴²No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji ɗin woni e ɗaɓɓitugol mo, ɓe ari haa e makko. Be faalaa mo tongude ɗon, hara o accaali ɓe ɗon. ⁴³Kono o wi'i ɓe: «Bee mi feɗɗinana ɗeya ca'e kadi Kibaaru Moyɗo on, ɗun ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii ɗun mi neliraa.»⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

Fii Taalibaaɓe ɓe Iisaa Adii Noddude ɓen

(Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

5¹Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii hedagol daaluyee Allaahu on. ²O haynii laakoy ɗidoɗ ka sera weendu, tawi yungooɓe ɓen no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe ɗin. ³O yawi e gokkun e koy laakoy, ɗun hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri onɗon wodɗintingol ɓe penceen on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi ɗon, bugoɗon jalaaji mon ɗin, nangun liyyi.»

⁵Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakudon kon, mi bugoto jalaaji ɗin.»

⁶Bay ɓe wadii ɗun, ɓe nangi liyyi ɗuududi, benii jalaaji maɓɓe ɗin fuddii tayude.

⁷Onsay ɓe ɓaayɗi beya wondiɓɓe maɓɓe wonɓe e kuma laakun fii ko ara wallitoo ɓe. Ben ari ɓe hebbini laakoy koy ɗidoɗ non, haa koy faalaa mutude.

⁸Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii ɗun, o yani e ley koyɗe Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wodɗitee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!»⁹ Ɗalaw hebi mo, hebidi mo e ɓe o

wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol dɛn liyɔi. ¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee biɓɓe Zabadii wondiɓɓe Sim'uunu ɲaldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»¹¹ Onsay ɓe artiri laakoy koy ka pencen, ɓe acci fow dɛn, ɓe jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Kooohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dɛn yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan dɛn hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo dɛn wonan ɓe seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no ɓurtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii jawndegol jabbeeli maɓɓe, ¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on no joodii dɛn, hiɓe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o jawndira. ¹⁸ Tawi kadi wobɓe arii no rondii jukkudo e ɓoggi-dimbordi. Hiɓe dabɓa fii no ɓe naadira mo ka nder suudu, ɓe wallina mo yeeso Iisaa. ¹⁹ Bay ɓe hebaali ka ɓe naadira mo sabu duudugol jamaa on, ɓe yawdi e makko ka hoore suudu, ɓe tufi

ton yolnde, ɓe tippindini mo e ɓoggi-dimbordi ɗin e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal maɓɓe ngal, o wi'i: «Musidɗo, junuubaaji maa ɗin yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ɓen e jannoobe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi ɗin miijooji maɓɓe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon ɗun ka ɓerde mon? ²³ Enee, hakkunde wi'ugol «junuubaaji maa ɗin yaafaama» e «immo yaha», ko hondun e ɗii ɗoo ɓuri weebude?»²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna ɗoo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa ɓoggi-dimbordi maa ɗin, hootaa ka maa.»²⁵ On immii ɗon kisan e tawnde maɓɓe, o yetti ɓoggi-dimbordi makko ɗin, o hooti ka makko, himo manta Alla. ²⁶ Kaawee hebi ɓe fow, ɓe manti Alla, ɓe huli fota, hiɓe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto ɗun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»²⁸ Lewi acci ɗon ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimɓe buy yantoobe sagalle wondude e yimɓe goo joododi e maɓɓe. ³⁰ Fariisiyaabe ɓen e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde maɓɓe nden ŋuni taalibaabe Iisaa ɓen, ɓe wi'i ɓe: «E ko fii hondun jaamidanton, yaridon e junuubankeebe ɓen e yantoobe sagalle ɓen?»

³¹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hinaa sellube ɓen hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ɓen. ³² Min, wonaa noddugol feewube ɓen mi arani, kono ko junuubankeebe ɓen fii yo ɓe tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba jande peera on, hara himo wondi e mabbe? ³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiddo. Si hinaa dun, haray ontigi bonnii kesun dun, walkere nden kadi yaadataa e kiddun dun. ³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiynu kesan e nder bootooji guri kiddi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona. ³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee. ³⁹ Kala yarudo njaram kiddan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kiddan dan buri welude.»»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

6¹ E aseweere goo, dun ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, jaama.

² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaade fii sadaka den, o jaami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.»⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi goddo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi. ⁷Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be tooja Iisaa, tawi hibe ndaara si o jawnday e asewe, dun ko jalaande fowteteende nden. ⁸Kono tawi Iisaa no andunoo din miijooji maabe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darodaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka goddo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?»¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ¹¹Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹²E nder den balde don, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade. ¹³Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e dido e maabe, o toddii be *sahaabaabe: ¹⁴dun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu ¹⁵e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiiabe ben, ¹⁶e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko duuduabe no e nden nokkuure, wondude e jamaa

moolanaado iwruɗo e cende ɗen fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e dii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu. ¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol jabbeeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa. ¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko ɗen, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinke,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo ɗoo,

bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo ɗoo,

bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben ani on

e nde be radii on, be yenni on,

be jiddini inde mon ɗen sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden jande, weltee, jijon welo-welo,

bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu,

ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ben warraynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon alɗube ben,

bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,

bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,

bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyfi,

bay ko non mawbe mabbe ben wowliraynoo

fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiibe lan: Yidee aybe mon ben, moyƴodon e ajuube on ben, ²⁸ du'anodon hudoobe on ben, toranodon tampinoobe on ben. ²⁹ Mo bantike ma e wabɓugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi. ³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben. ³¹ Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non.

³² «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyƴere honde heboyton? Ko fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben. ³³ Si on moyƴike e moyƴiibe e mo'on ben, haray ko moyƴere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata. ³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyƴere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir. ³⁵ Kono yidee aybe mon ben, wadanon be ko moyƴi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi biɓbe Jom Bural on, sabu himo moyƴani dullube ben e bonbe ben. ³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol

(Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, dun on jaawetaake. Wota on felu, dun on feletaake. Yaafee, dun on yaafoyte. ³⁸ Okkee, dun on okkorte. On etirante sariyaare yedfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal doo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dowude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka? ⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa: «Musidfo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa bibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa bibbe moyyube. ⁴⁴ Leggal kala no anditiree bibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungala^j e bulle-bete. ⁴⁵ Nedfo moyyo on yaltinay moyfere ka moyyuki bernde mun, nedfo bonfo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji din

(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi «Koohoojo, Koohoojo», hara on wadataa ko mi wi'i on kon? ⁴⁷ Kala nedfo ardo e an, nani waajuuji an din huutori di, mi hollay on no on wa'i. ⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fuddii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi. ⁴⁹ Kono kala nanudo kongudi an din, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

^j6.44 Maa: «sumbala».

Fii Kurkaadu Suufaajo on

(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

7¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum. ² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde. ³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko. ⁴ Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede dun, ⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.»⁶ Iisaa yaadi e maɓɓe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yiɓɓe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koo hoojo, wota on tampentino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an. ⁷ Ko dun wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dun>, ndu waday.»

⁹ Bay Iisaa nanii din kongudi makko, o ɗaldi, o fewti e jamaa jukkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomdinirdo wa oo.»¹⁰ Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoonu ndun ndikkii.

Fii no Biddo Keynguujo on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde don, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duududo yaadi e makko. ¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko biddo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujo. Tawi jamaa duududo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koohoojo on yi'ii on keynguujo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!»¹⁴ O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiife furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!»¹⁵ Onsay maydo on immii joodii, o fuddii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldudo feenii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!»¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heedudi don din fow.

Fii Lande Yaayaa den

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow. ¹⁹ Yaayaa noddii dido e taalibaabe mun ben, o immiini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²⁰ Bay ben immiinaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on immiini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy. ²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immiini, o wi'i be: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no fejjinaneede miskinbe ben. ²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fuddii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ²⁵ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido concii dimi? Ndaaree bee borniibe concii dimi,

^k7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomdinde lan ko malaado.»

wuuruɓe ngurndan moyɗan no e nder galleeji laamu. ²⁶ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiyii, min mi wi'ay on, ko koburi annabaajo. ²⁷ Ko oo doo woni mo fii mun windii on:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no buri mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hednoodo mo on e yantoobe sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon.

³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawuɓe fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on eɓɓannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi eɓɓindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi? ³² Hiɓe nandi e fayɓe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

«Men wuttanii on ceri, on amaali,
men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!»

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o jaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!»³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: «On ko reeredudo, yaroowo, weldudo eyantoobe sagalle e junuubanke'en!»³⁵ Kono jabuɓe faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaaforaa

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol. ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri, ³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore

^m7.27 Mal. 3.1

koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Goddo no nawlunoo yimbe dido. Goto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi. ⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be didoo non ko be nawlii mo kon. Ko hombo e ben dido burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burdo namaande tiidunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moy'iri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun. ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnaade lan koyde den. ⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an. ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko dun wadi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay naamidaynoobe e makko ben miijii e berde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomdinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

Fii Downtunoobe Iisaa ben

8¹ Bawto dun, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, hara himo waajoo fejjina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun.² Himo wondunoo kadi e rewbe goo jawndaabe jinnaaji bondi e nabbeeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedidi yaltinaa e mun,³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani be ngal misal doo:⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka datal, feyyoobe ben yaabi, colli din kadi modi de.

⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fudirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo dun, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi.¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, dun wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.¹¹

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol.¹² Nde awdi sankaa ndin saami ka datal, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbe fii wota be gomdin sakko be dandee.¹³ Nde awdi

¹¹8.10 Isa. 6.9-10

sankaandi ndin saami ka fetere, ɗun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa ɗadi. Be gomɗinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo. ¹⁴ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka sooyooore, ɗun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu maɓbe ndun, be ronka rimude moyya. ¹⁵ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka leydi moyyiri, ɗun no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimooɓe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu

(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o jodɗinay mo e kene fii no naatooɓe ben yi'ira ndaygu ngun. ¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feenjataa, kala gundoo ko sakkitorta ko feenjogol. ¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootooɓe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe. ²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootooɓe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootooɓe an ben ko hedotooɓe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyɨniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²²Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi. ²³E nder ko be lumbata kon, Iisaa daanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fuddii heewude ndiyan, dun wonani be nawaare hulɓiniinde.

²⁴Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!» O immii, o toɗani hendu ndun e morloode ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi. ²⁵Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomɗinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗaldi, hiɓe wi'indira: «Ko hombo woni oo neddo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, dun doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado

(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankooɓe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu. ²⁷Bay Iisaa jippike ka leydi, neddo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo. ²⁸No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Biddo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!» ²⁹Ngii jinnawii bonngii wi'i dun sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo neddo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.» ³¹Awa kadi hidi jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³²Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji dɪn jeeji Iisaa yo o accu dɪ naata e dɪn koseeji. O newnani dɪ dɪn. ³³Jinnaaji dɪn yalti e on neddo, dɪ naati e nder dɪn koseeji. Onsay koseeji dɪn gidɪi ka falo, dɪ unoyii ka weendu, dɪ yoolii.

³⁴Bay ornaynoobe dɪ ben yi'ii dɪn, be dogi, be fillitoyii dɪn ka saare e ka fulawaaji. ³⁵Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on neddo mo jinnaaji dɪn yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli. ³⁶Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa. ³⁷Onsay jeyaaabe e diiwal Gadariyankoobe ben fow torii mo yaltugol ka mabbe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸Onsay neddo mo jinnaaji dɪn yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo: ³⁹«Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wadan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wadani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabbii mo, ko fii hari fow no sabbii mo. ⁴¹Tun oo hooreejo juulirde mabbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko, ⁴²bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neddo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow. ⁴³Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hepii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndoobe ben, kono hay gooto e mabbe waawaali mo sellinde. ⁴⁴On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kajun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hiɓe hiɓɓii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Godɗo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godɗun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyɗe Iisaa, o furjiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata dun, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii dun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on. ⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay ɓe jali mo, ko fii hiɓe andi jiwo on maayii. ⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!» ⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri ɓe okkorgol mo jaametee. ⁵⁶ Kaawee hebi mawɓe jiwo on. Kono o yamiri ɓe wota ɓe wowlan hay gooto kon ko wadi don.

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didɗo Nuliraa

(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

9¹ O noddi ɓe o subunoo ben sappoo e didɗo, o okki ɓe bawgal e doole e hoore jinnaaji din fow e fii sellingol jabbeeli. ² O immini ɓe waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol jawɓe ben. ³ O wi'i ɓe: «Wota on yooɓo hay huunde e nder yaadu

mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa jaametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo, ⁵e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo dun wonan be seedee ella maɓbe on.»⁶Onsay be yahi kodolun e kodolii, hiɓe waajoo fii Kibaaru Moyɓo on e kadi hiɓe sellina hen fow jawbe ben.

Fii ŋalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wafude kon, dun jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben, ⁸wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feejiti, wobbe goo no wi'a wondema ko godɗo e annabaabe hibbe ben immitii. ⁹Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila dun himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtitii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e maɓbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be bakitii don. ¹¹No yimbe ben humpitornoo dun, be jokki mo. Onsay Iisaa tolɓi be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinbe e jawndeede.

¹²Tawi jallal ngal wodɗike. Onsay sappoo e didoobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e doo, be daɓboya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!»¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Joddiiree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.»¹⁵ Be joddiiri be no o wi'iri be non. ¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on. ¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e didi kunte ko lutti.

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidfo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan dun hay gooto. ²² O beyditi e dun, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta nande woo nande *leggal makko altindiraangal ngal,ⁿ o jokkammi. ²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan. ²⁵ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi? ²⁶ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an din, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabu be ben. ²⁷ Mido wowlande on goonga, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be din kongudi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla. ²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbufo. ³⁰ E nder dun, yimbe dido feeji no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iiliya. ³¹ Ben no feenjidi e annoora, hibe yewta fii yaadu makko sakkitordu ndun Yerusalaam. ³² Tawi Petruusu e wondiɓbe mun ben no soyfaade, kono be nonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe dido be o wondunoo e mun. ³³ Fewndo bee yimbe dido seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata dun, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli. ³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo doo ko Biddo an Subaado on. Heditee mo!» ³⁶ Bay ngol ewol wadii, be tawi ko Iisaa tun lutti don.

ⁿ9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

Taalibaaɓe ben mari dun fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko ɓe yi'i don e nder den balde don.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden nande ko ɓe jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa. ³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo biɗɗo an, ko fii ko bajjo an on nii. ³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko. ⁴⁰ Mi torike taalibaaɓe mon ben radagol ngii jinnawii, kono ɓe waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu ɓoyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido mujjanoo on? Awa addu doo biɗɗo maa on.»

⁴² Wa ko o ɓannata paykun kun, jinnawii ngin liɓi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa tonani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun. ⁴³ Fow ŋaldi fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow ŋaldidi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaaɓe ben: ⁴⁴ «Onon heditee fota dii konguɗi doo: Bii-Aaden on janfoyte, wattee e juude yimɓe ben.» ⁴⁵ Kono hari taalibaaɓe ben alaa faamude ɗin konguɗi, sabu hari hidi wirnanii ɓe fii wota ɓe andu ko ɗi firi. Awa kadi hari hiɓe huli landitagol mo ɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe

(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe buri teddude. ⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo ɗin miiɗooji maɓɓe, o yetti

paykun, o jodfdini takko makko. ⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabudo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabudo lan, haray ko Nuludo lan on o jabi. Ko fii ko burdo fandude on e mon woni teddudo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii goddo no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo dun, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on tojan mo dun. Ko fii kala mo wonaa gajo mon, haray ko gido mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde de Iisaa ittete e ka aduna doo den hewtii, o fiibi anniyee yahugol Yerusalaam. ⁵² O immiini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hodo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo don kanko Iisaa. ⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii. ⁵⁴ Bay be yi'ii dun, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohoojo amen, hidon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?» ⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e mabbe, feli be fota. ⁵⁶ Ontuma be yaari e hodo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, goddo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni din no mari gayde mun, awa kadi colli din ka weeyo no mari jakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i goddo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feɲɲinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Goddo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawudo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyɣitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

Fii no Taalibaaɓe ben Cappande Njeedido e Dido Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

10¹ Bay feyɣii e dun, Koohoojo on toddii fahin taalibaaɓe cappande njeedido e dido. O imminiri be dido dido ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun. ² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oobe ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko. ³ Jooni mido immindirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee. ⁴ Awa kadi wota on yoobo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol. ⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: «Yo buttu wonu e nduu suudu!» ⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wontanay on. ⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon.

⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on: ¹¹ «Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!» ¹² Mi andinii on, jande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ¹⁴ Ko dun wadi, jande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon. ¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'oo, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o heditii. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeediido e diido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohoojo amen, hay jinnaaji din yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farjitere.

¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gano on, hara hay fus hebaali on. ²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji din yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden

(Mat. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ko e on saa'i don tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa dun ben faamube e bee gandidube, feɲɲinandaa dun bee faybe. Hiiyii, ko fii ko dun wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Biddo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Biddo on e on mo Biddo on faalaa mo feɲɲinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii! ²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyfo on

²⁵ Onsay godfo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa dun?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow[¶], yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^p

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyfiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godfo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo don. ³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyfaynoo don, o yi'i oo neddo, o takkii mo, o feyfi. ³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo don, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyfi. ³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo. ³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbadfateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o

[¶]10.27a Yaj. 6.5

^p10.27b Lew. 19.18

dankii mo. ³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruuji didi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dii doo. Kala ko fawoydaa e hoore dii doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni jokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»»

³⁷ On waawudo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hodo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun. ³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo kongudi makko din. ⁴⁰ Tawi Mariyatu kanun no jindidude e muraadi nder suudu din. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dee golle doo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji duudufi. ⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kanun subike ko buri hittude kon, dun-le o jabitantaake dun.»»

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla

(Mat. 6.9-13, 7.7-11)

11 ¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, goddo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:

«Baaba,

yo innde maa nden hormore,

yo laamu maa ngun feeju.

³ Okkor men jande woo jaametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen din,

wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnudo men.

Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si goddo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, jawlan bireediije tati, ⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!»⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maɓɓe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo haɓɓitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Daɓɓee, on heɓay. Hoddee, on udditante. ¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala daɓɓudo heɓay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biɗdo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare? ¹³ Si tawii non hay onon bonɓe ben, hidon waawi wadande biɓɓe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

Fii no Iisaa Radori Jinnaaji din

(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa radii jinnawii mbobindinngii goddo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnodo don on fow mugaa. ¹⁵ Woɓɓe e maɓɓe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din!»¹⁶ Woɓɓe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol ɓe maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi dɛn miiɗooji maɓɓe, o wi'i: «Kala laamateeri liddonɗirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddonɗirii, ndu lancoto.

¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni raɗorde jinnaaji dɛn. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi raɗorta jinnaaji dɛn, dɛn haray onon ɓe mon ɓen non ko tippude e hombo ɓe raɗorta di? Ko dɛn wadi si kamɓe tigi ɓe jaawoyay on. ²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni raɗorde jinnaaji dɛn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedɗo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun dɛn daday.

²² Kono si tawii ɓurɗo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay dɛn jogaaji di o hoolornoo, o sendita dɛn jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gano an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedɗo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii ɗaɓɓa nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: «Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo dɛn.»²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama laɓɓinaama.

²⁶ Onsay ngii yahay, ngii ɗaɓɓoya jinnaaji jeediɗi ɓurɗi ngii hunyude, di naata dɛn, di hoda. Onsay sakkitorde on nedɗo ɓuray aranun dɛn bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɛn, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e dɛn endi di muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ɓen hedotoobe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden

(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu ɗaɓɓa maande. Kono ngu jonnetaa

maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa. ³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande. ³¹ Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo. ³² Awa kadi jande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun. ³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no jawi, haray bandu maa ndun no e nder niwre. ³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre. ³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dun haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben

(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo dun, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii jaamugol. ³⁸ Kono Fariisiyaajo on naldi ko Iisaa toolii fii jaamugol kon soodaaki. ³⁹ Onsay Koohoojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji din tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki. ⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi

nder on kadi? ⁴¹ Okkoree waasube ɓen ko woni ka nder kon, onsay ko heddii kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko ɗun haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddii kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, ɓay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de godɗo rewata e mun hara andaali!»^q

⁴⁵ Onsay godɗo e hakkunde waawube fii Sariya ɓen yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi ɓee waawube fii Sariya, ɓay hidon fawa yimbe ɓen dolle de ɓe waawataa nabude, hara onon on fopportaa ɗun hay hoore hondu fii wallugol ɓe.

⁴⁷ «Bone wonanii on, ɓay hidon maha maandina genaale annabaabe ɓen, hara-le ko baabiraabe mon ɓen sahinbini ɓe. ⁴⁸ ɗun no seedintini wonde hidon newni ɗen kuude ɓen baabiraabe mon, ɓay ɓen sahinbiniino annabaabe ɓen, onon kadi hidon mahude maandina genaale maɓɓe ɗen. ⁴⁹ Ko ɗun wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay ɓe annabaabe e nulaabe, ɓe wara wobbe e ɓen, ɓe tampina ɓeya ɓen», ⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantroyee yiyɗan annabaabe hibbanoodan ɗan gila ka fuddoode aduna, ⁵¹ ɗun ko gila e yiyɗan Haabiila ɗan haa addani e yiyɗan Zakariyaa ɗan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii ɗun.

^q11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si godɗo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanoobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannoobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fuddii mo monanaade, landoo mo lande duudude, ⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko din.

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

12¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, dun ko faasiqankaaku ngun. ² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ³ Ko dun wadi, kala ko wowludon ka niwre feepay jalorma teddan, e kala ko sowndidon ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yibbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin dun alaa ko be waawi. ⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol dun haanudon hulude. ⁶ Hinaa seresereeji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kapun yejjitaa hay gootun e majji. ⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidon buri seresereeji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on. ¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Goddo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on neddo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi jaawoowo maa sendanoowo on?»¹⁵ O watti e dun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e dun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo neddo alfufo mo toore leydi mun moyyiri dun fota. ¹⁷ Tawi on neddo no miiotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?»¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow. ¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi jaama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma doo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandidaa, ko hombo dun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo aldangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko dun wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din.

²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu. ²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon buri colli din hittude. ²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal? ²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

²⁷ «Ndaaree no dɛi piindiiɛi fudirta njanda, hara-le di gollataa, di saɲnataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay huɗo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri ɗun, onon bee fanda-gomɗinalbe? ²⁹ Onon non wota on yango fii ko jaamon maa ko yaron, wota fii ɗun maapin on. ³⁰ Ko fii ɗun fow ko be gomɗinaa ka aduna ben ɗabbata ɗun. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e ɗun. ³¹ Kono ɗabbee tun laamu makko ngun, ɗin piiɛi fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun. ³³ Yeeyee ko jeyɗon kon, okkoron miskinbe ben, moyɣinee bonfooɛi ɗi hiddataa, ɗun wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, ɗon mooyataa, awa kadi nguɟo meemataa. ³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuɟi mon ɗin no hubbi. ³⁶ Wa'on wa nde jiyaado tijjii jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hodɗii, o udditanay mo. ³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom maɓbe ari tawi hiibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be jaama. ³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tataɓal jemma, haray ben malii. ³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde nguɟo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko ɗen fusee. ⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

^r12.35 Maa: «daditiibe».

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo? ⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduuɓe ben worɓe e rewɓe e jaamugol yara haa mandila, ⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka ɓe gomɗinaa ben wadete ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o eɓɓindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal. ⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko ɓurti.»

Fii Liddondiral

(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge huɓɓii! ⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dun ko tampere, doo yo dun sollitanan, haray mido sonjii. ⁵¹ E hara on sikku ko addugol ɓuttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dun, kono ko liddondiral mi addi. ⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu ɓe woncondiray, tato liddondiray e beya dido, beya dido kadi liddondira e beya tato. ⁵³ Baaba liddondiray e bidɗo, bidɗo liddondira e baaba, neene

liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iji

(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan dan aray>, dun wonira non. ⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, dun kadi wada. ⁵⁶ Ko onon yo faasiqiiɓe, on waawii faamude fii ko feepi ka leydi kon e ko feepi ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon?

⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye. ⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.»

Ewol Tuubuubuyee

13 ¹ Ko fewndo onsay, wobbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe. ² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankoobe ben fow junuubu bay be lettorii non? ³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay. ⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttube fow bakkatu?

⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo: «Tawi goddo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol biɓbe e makki, o hebaali. ⁷ Onsay o wi'i gollanoowo

mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasay binde maggal on fow mi wadana ngal jolu. ⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.»»

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi jande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *jalaande fowteteende nden, dun ko asewe. ¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few. ¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!» ¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa jawndi jande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree jawndedon e den balde don, hara hinaa e jalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya? ¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi jande jalaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dun hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dii piiji hittudi di o wadaynoo.

Mise Yettaade e Abbere Bene e Lewen

(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu? ¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde goddo yetti, bugii ka

suntuure mun. Nden fudi, wonti leggal ngal colli dɛn ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun? ²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dɛn, on lewen wona sabu dɛn fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun

(Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo. ²³ Goddo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be: ²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa. ²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fuddoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditanee men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

²⁶ «Wi'on kadi: «Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.» ²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!»

²⁸ «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton. ²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla. ³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam

(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Midó radaade jinnaaji dín, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan. ³³ Kono bee mi seppa hande e jango e faddi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dun!

³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!»^s

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnudo Goo

14 ¹E *aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo. ²Tawi aaden buutudo no yeeso makko don. ³Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?»⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si biddo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnde maa yawna mo don kisan fii nden jande ko asewe?»⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dun.

^s13.35 Zab. 118.26

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadɗule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: ⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadɗule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don ⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo doo ndadɗudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndadɗudi baawoori. ¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: <Gido an, aru wonaa yeeso gaa.> Onsay dun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow. ¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyfina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine jande goo, dun wonane njoddi. ¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben. ¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte jande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy. ¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e maɓbe wi'i ndun kurkaadu: <Midɗo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.>¹⁹ Goddo on wi'i: <Midɗo soodi kalali sappo, midɗo yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafo lan.>²⁰ Goddo goo kadi wi'i: <Midɗo jombi neebaali, ko dun hadata mi yaha.>

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: «Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi misikinbe ben e jukkunnaabe ben e bumble ben e boofoo be ben fow.»

²² «Kurkaadu ndun wi'i: «Jom an, ko yamirdon kon wadaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.»

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: «Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira. ²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!»»

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i: ²⁶ «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an.

²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebbi kon si ko ko yonata? ²⁹ Kulol wota ootigi fuddo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e dun ben fow jalu mo, ³⁰ wi'a: «Oo neddo fuddino darnude, kono o waawaali lannitaade!»

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoogol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere

^t14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe?

³² Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wadan mo sartiiji no buttu on tabitira. ³³ Ko dun wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyfere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? ³⁵ Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka jolu, ko hawkoyteedan ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Mat. 18.12-14)

15 ¹ Yantooɓe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo. ² Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no nunaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo doo kajun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wadani ben ngal misal doo, o wi'i: ⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e din majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji din ka wulaa, yaha dabbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo?

⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare. ⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yiɓbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!» ⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki dun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e din majjirii mo, ronkata huɓɓude lampu, fitta suudu mun ndun, dabbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo? ⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yiɓbe makko ben wondude e kawtalbe

makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoondu ndun!»¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaaɓe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Biɗɗo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Godɗo no marnoo biɓɓe ɗiɗo. ¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben maɓɓe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodɗundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiiɓaare. ¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge wadi e ndin leydi. Onsay o fuddaa njakkireede. ¹⁵ O halfinoyii e godɗo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana dun koseeji mun ɗin. ¹⁶ Himo faaletenoo jaamude neteeje de koseeji ɗin jaamaynoo ɗen, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: «Ko gollooɓe njelo ben an mari jaamoobe haa luttina, hara min mido maaya doo heege! ¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon, ¹⁹ mi foddaa e noddeede biɗɗo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.»

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii. ²¹ Onsay on biɗɗo makko wi'i mo: «Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede biɗɗo mon hande kadi!»

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: «Yahee tinna addanon mo kaftaane burɗo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.»²³ O wi'i be kadi: «Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, jaamen, weltoden. ²⁴ Ko fii hari oo biɗɗo an doo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!» Onsay be woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami. ²⁶Tun o noddi golloowo maɓɓe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka maɓɓe. ²⁷ On golloowo wi'i mo: «Mijan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu dun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.»

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu. ²⁹ Kono o wi'i ben makko: «E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben. ³⁰ Kono bay oo bidɗo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!»

³¹ «Ben makko wi'i mo: «An non boobo an, jande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi. ³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo mijnjiraawo maa doo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.»»

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

16 ¹ Iisaa wi'i taalibaaɓe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no jo'iraa funsugol jawdi on galo. ² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: «Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wondaɗa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: «Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan. ⁴ Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganidaa jom an?» ⁶ On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma

mbatulaajo on wi'i mo: «Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

⁷ «O wi'i goddo goo kadi: «An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i ondon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen nokondoobe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu. ⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabir dee jawle adunyankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni. ¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunyankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den? ¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel goddo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o anay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dun fow liba bote e Iisaa. ¹⁵ O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kajun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no fejnineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don. ¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti goddo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko wojji, wadaynoodo jande woo welii e fotii. ²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko. ²¹ On no faaletenoo hendaade naameteeji luttaynoodi din ka on galo. Tawi hay bareeji din arayno metta den temmeeje makko.

²² «JNande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa. ²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wodditii. ²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o buɓɓinanammi denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyƴerejeji maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinokke ton tamperejeji. Jooni non kanko bernde makko buttinaama doo, an hida tampude. ²⁶ E hoore dun kadi, wimbo moolanaango no wadaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu dun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an ²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be dun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hedo den.»

³⁰ «O wi'i: «Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si goddo e maybe ben yahii e mabbe, be tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: «Si be hedaaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama goddo e maybe ben!»»

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla

(Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

17¹ Iisaa wi'i taalibaaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu dun. ² Haray ko buri mo moyfande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade. ³ Reenee hoore mon!

«Si musiddo mon oonike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo. ⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedidi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedidi hara himo wi'a: «mi tuubii», on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: «Boro, iroyodaa ka tumbo baharu!», onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: «Aru jaamaa»? ⁸ Kono ka liddu dun, o wi'ay mo: «Moyfinanan ko mi jaama, bornodaa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa». ⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wadii ko o yamiraa kon? ¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadii ko yamiradon kon fow, wi'ee: «Menen ko men kurkaaduube meereebe, ko ko men haani wadude tun men wadi.»»

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariiya ngal e diiwal Jaliilu ngal. ¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodo, yimbe

sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka woddi, ¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu maɓbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii. ¹⁵ Bay goddo e maɓbe tawii sellinaama, o yilitii e hoore himo ewnoo manta Alla. ¹⁶ Hawri on neddo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyde Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooɓe luttube ben woni? ¹⁸ Hinaa hay gooto e maɓbe yilitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?» ¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta. ²¹ Wi'etaake <hingu doo!> maa dun <hingu daa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e jalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde. ²³ On wi'oyte <himo doo!> maa <himo daa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton. ²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka jalaande mun. ²⁵ Kono doo e dun, bee o tampa fota, nguu jamaanu doo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on. ²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara,

no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna. ²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e mabbe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta jande Bii-Aaden on feeniti. ³¹ Nden jande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi din ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun. ³² Anditee fii sonnaajo Luutu on. ³³ Kala dabudo no dandira ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay dan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare don, yimbe dido waalodube e danki wooti, goddo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁵ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, goddo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁶ Awa kadi yimbe dido wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lotta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koochojo amen, hara ko honto dun wadoyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

18 ¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii banginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali. ² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto. ³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: «Naawu hakkunde an e oo gajo an.» ⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto dun o wi'itii: «Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto, ⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan jande woo!»»

⁶ Koochojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon? ⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, dun ko ben torotoobe mo jemma e

jalorma? Hara o nennanay ɓe ɗun? ⁸ Mi andinii on, o jaawanay ɓe ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomɗinɓe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal ɗoo e hoore ɓen yimɓe fellituɓe ko feewuɓe, hara hiɓe aybina ɓeya, ¹⁰ o wi'i ɓe: «Yimɓe ɗiɗo yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi godɗo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle. ¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ɓen, ɗun ko ɓee jattoobe maa ɓee ɓoyliibe maa ɓee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle ɗoo. ¹² Min-le mi hooray laabi ɗiɗi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi heɓi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano ɓantirde gite mun ɗen ka kammu, kono himo darii ka wocɗitii, himo tappitoo e ɓernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle ɗon-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewuɗo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Woɓɓe addanayno mo hay booboobe ɓen fii yo o meemu ɓe. Nde taalibaabe ɓen yi'unoo ɗun, ɓe toɗani ɓe. ¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Aldudo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ²⁰ Hida andi yamirooje den, dun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Mido wadude dun fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii dun, o aani, ko fii hari himo aldi fota. ²⁴ Bay Iisaa yi'ii dun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla. ²⁵ No buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako nedfanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun, ³⁰ o heboyay ko buri dun ka adunadoo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dan.»

^u18.20 Egg. 20.12-16.

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto. ³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara. ³³ Bawto dun o immitoo ka jalaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaaabe faamaali hay fus e dun, din kongudi wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundo no joodii ka sera laawol no toroo. ³⁶ On nani hito jamaa on ko feyŷata kon, o landii ko hondun wadi. ³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyŷude. ³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinoobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo:

⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, ko yo mi hettu giide an den!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.»⁴³ O wunti don kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii dun, be woni e mantugol Alla.

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

19¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden, ² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantooobe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru ³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbidi. ⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko don rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggirii, o wi'i: «Zaakaru, tippo heja, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.»⁶ Zaakaru tippii heja, jabbi mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii dun, be nuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koochojo on: «Hedee yo Koochojo an, mi okay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani goddo goddun, mi yobitiray ontigi dun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo doo kadi ko o iwdi Ibraahiima. ¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbitugol majjube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun

(Mat. 25.14-30)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan. ¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi wodfundi fii lamminoyegol, arta. ¹³ On noddii kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree dii doo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no aji mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudi ben fii no o andira ko honno mo bee e maabe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.»¹⁷ O wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadii ma yeesoojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.»¹⁹ O wi'i ondon kadi: «Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Godfo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun. ²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a jaadudo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.»

²² «Onsay on lando wi'i mo: «Mi jaawitirte kongudi maa din, yo jiyaado bondo! Hida andunoo ko mi aaden jaadudo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa? ²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobedi ben,^wdun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tonon.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: «Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.»²⁵ Kono be wi'i mo: «Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!»²⁶ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.»»

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(*Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19*)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam.

²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaa be makko dido, ³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no

^w19.23 Wallingol mbuudi e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.»

humii don. Hunton kun, addon. ³¹ Si goddo aru on e landaade, wi'a: «Ko hondun huntandon kun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»»

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non. ³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadani mo conci maabe din e hoore makkun si be yawni mo. ³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfirande mo non conci mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dii kaawakeeji moyyi di be yi'i. ³⁸ Tawi hiibe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando

wondo arude e innde Joomiraado on.^y

Yo buttu wonu ka kammu,

darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa:

«Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre, ⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma. ⁴³ Aroyay e jalaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow. ⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodudo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

^y19.38 Zab. 118.26

Fii no Iisaa Radori Yeeyooḅe ben ka Juulirde Mawnde

(*Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16*)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnooḅe yeeyude ton ben, ⁴⁶ hara himo wi'ora ḅe: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,^y kono onon on wattii ndu fammeere wuyḅel!»^z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreeḅe *yottinooḅe sadaka ben e jannoḅe fii Sariya on ben e lamḅe jamaa on no ḅaḅḅaynoo no sahinbinira mo. ⁴⁸ Kono hari ḅe andaa ko honno ḅe gerdata, sabu hari jamaa on fow no tуди noppi mun e makko.

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(*Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33*)

20 ¹ E nder ḅen balḅe ḅon, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, ḅun-le ko fejnjangol ḅe Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreeḅe *yottinooḅe sadaka ben e jannoḅe fii Sariya on ben wondude e mawḅe ben ari, ² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wonda wadude ḅun e ko e ley kongol hombo wonda?»

³ O jaabii ḅe, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaaboḅon mi. ⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimḅe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e nedḅanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun haḅunoo gomḅinen mo? ⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedḅanke ḅun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hiḅe felliti Yaayaa ko annabaajo.»⁷ Onsay ḅe jaabii mo, ḅe wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol ḅon iwri.»

^y19.46a Isa. 56.7

^z19.46b Yer. 7.11

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wafirde dun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben

(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiiɲu, o halfini tutateeri ndin remooɓe wiiɲu ben, o yahi safaari ka o neeɓoyta. ¹⁰ Bay saa'i soɲitugol wiiɲu on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiɲu ben fii yo ben jonnann mo biɓɓe wiiɲu gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe. ¹¹ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe. ¹² O immiini tammo kadi, be barmini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: «Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immiini biɓɓo an yidaado on, no gasa ka be teddinoya ondon.»¹⁴ Kono no ben remooɓe wiiɲu haynornoo mo, be wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!»¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiɲu wadata ben? ¹⁶ On aray, re'a ben remooɓe wiiɲu, o halfina ndi wobɓe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii dun, be wi'i: «Wota dun wonir non!»
¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

«Hayre nde mahooɓe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka soɓɓundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto,
kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

^a20.17 Zab. 118.22

^b20.18 Isa. 8.14-15

¹⁹ Bay hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen faamii wonde ko e hoore maɓɓe Iisaa wadi ngal misal, tawi hiɓe ɗaɓɓude no ɓe fawira juude e makko don kisan, kono hari hiɓe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, ɓe immiini e makko tefoobe bonɓe waditiibe ko feewuɓe fii ko nangira mo konguɗi makko ɗin, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diiwal ngal. ²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on ɓurdindinaa yimɓe ɓen, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. ²² E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa maɓɓe kan, o jaabii ɓe, o wi'i: ²⁴ «Hollée lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii ɓe, o wi'i: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no ɓe nangira mo e ɗin konguɗi makko yeeso jamaa on, kono bay ɓe ɗaldidii e ngol jaabawol makko, ɓe deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ɓen e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobɓe e ɓee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ɓen, ari landii Iisaa, ɓe wi'i mo: ²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e ɓaawo bidɗo, haray mijnjiraawo on maydo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁹ Tawa non no woodi ɓiɓɓe njeedido. Arano on jombii, maayii, hebaali bidɗo. ³⁰ Dimmo on kadi

yettii mo, maayii. ³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedido non be timmi, be accaali jurriya. ³² Bawto dun debbo on kadi maayii. ³³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete. ³⁵ Kono ben yedoyaa be immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooytaa, resetaake. ³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be biibe ummutal ngal. ³⁷ Seedee maybe ben immitoto, ko dun Muusaa banginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddii Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba. ³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

³⁹ Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.» ⁴⁰ Bawto dun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde:

⟨Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.⟩^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on ⟨Joomi⟩, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

^c20.37 Egg. 3.6

^d20.42-43. Zab. 110.1

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo don, o wi'i taalibaaɓe makko ben:

⁴⁶ «Reenee e bee jannooɓe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndaddule arane den ka nafagol. ⁴⁷ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on

(Mrk. 12.41-44)

21 ¹ Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i alduɓe no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka. ² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy didoy. ³ Onsay o wi'i: «Mido haalande on goonga, oo keynguujo baaso no buri beya fow ko ittaa. ⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaade e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be: ⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kajun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben. ⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko dun haani adaade wafude, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadoyay hakkunde leyɗi din. Laamateeriiji din kadi immondirana. ¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidude wada, heege e nabbeeli raabooji

wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e dun, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoon on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden. ¹³ Kono dun wonanoyay on sabu no seeditoron. ¹⁴ Fiibe ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon. ¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda. ¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadoyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree. ¹⁷ Fow anoyay on sabu innde an nden. ¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa. ¹⁹ Kono si on njanjike, haray on hiwii wonkiji mon din.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli din daakanike saare Yerusalaam nden haa hundertii woo, haray andee lancagol mayre badike. ²¹ Onsay yo hoduibe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare. ²² Ko fii den wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo. ²³ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa. ²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde den fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iiji di be happanaa din timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wadoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji din maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wada sabu uumaango ndiyan dan ka baharu e ko dan piyondirta kon. ²⁶ Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ²⁸ Nde dun fuddii wadude woo, haray bantee townon ko'e mon den, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

²⁹ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo. ³⁰ No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike. ³² Ka haqiiqa mi andinii on, dun fow waday ado nguu jamaanu feyfyude.

³³ Kammu ngun e leydi ndin feyfyay, kono min kongudi an din feyfyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon den heewu anndeeji aduna maa faale jaamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol.

³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna. ³⁶ Findinee hakkillaaji mon din saa'i woo saa'i, torodon fii no hebiron doole dadugol din piiji wadoyaydi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle den, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni. ³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

22 ¹ Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede. ^{d2} Tawi hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dababaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hiibe huli jamaa on. ³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, dun ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido. ⁴ On yahi yewtidoyi e hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude mabbe. ⁵ Ben weltori dun, be haldi yeenugol mo kaalisi. ⁶ O jabi dun, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe, hara jamaa on hoydaali.

^d22.1 Egg. 12

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay nalaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, dun ko nalaande hirsanteende baalun nden, ⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i be: «Yahee moyyinanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyinanoy en dun?»

¹⁰ Onsay o wi'i be: «No naatirdon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo. ¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu be nafodata e taalibaaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o toddinoo ben sappoo e dido. ¹⁵ Onsay o wi'i be: «Mido faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude. ¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatoyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon. ¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biibe wiiju haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto dun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiiyan an hibboyteedan fii mon. ²¹ Kono non janfotodo lan on no jaamidude e an.

²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

²³ Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadoyta dun?»

Fii Yedeteebe Laamu ben ka Laamateeri Alla

(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)

²⁴ Yeddondiral wadi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe gasata wonude mawɗo. ²⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Lamɓe diya leyɗi no laamori di doole, ben laamiibe no wi'aa wadoobe ko moyɗi. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu.

²⁷ Hara ko hombo buri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo bannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on bannoowo. ²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dii tampereje an fow. ²⁹ Ko dun wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non, ³⁰ fii no jaamiroyon yaron ka ndaddudi an, dun ko ka nder laamateeri an, joododon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila din sappoo e didi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi. ³² Kono min mi toranike ma fii wota gomdinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiɓɓe maa ben.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hida andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuudi e bonfo e pade, on ŋakkiroyano ton goddun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda. ³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: «O wattidete e wadoobe bone ben.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje didi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»⁴¹ Onsay o woddditori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii, ⁴² o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo. ⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hiibe daanii sabu annde nde be wondi nden. ⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardii ben. On badii Iisaa fii

^e22.37 Isa. 53.12

lunnagol mo. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondiɓɓe Iisaa ben sogitike ko saatii wadude kon, onsay ɓe wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?»⁵⁰ Tun godɗo e maɓɓe soppi kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru jaamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arɓe hendagol mo kadi, ɗun ko hooreɓe yottinoobe sadaka ben e hooreɓe aynoobe juulirde mawnde nden e mawɓe ben: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko nguɗjo arandon. ⁵³ Hara-le jande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi niɓe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii ɓe nangii Iisaa, ɓe nabi mo ka galle yottinoowo mawɗo sadaka on. Petruusu iwtiri ɓaawo maɓɓe ka wodɗitii. ⁵⁵ Onsay ɓe hubbi yiite ka hakkunde tande, ɓe joodii. Petruusu kadi ari joododi e maɓɓe. ⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyiini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondiɗɗo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, godɗo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e maɓɓe.»
Petruusu wi'i onɗon kadi: «Mi tawdaaka e maɓɓe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, godɗo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondiɗɗo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii onɗon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaawowlude!»
Wa fewndo o wowlata ɗun, ndontoori ndin yoggi. ⁶¹ Onsay Koohoojo on yeyyiitii,

cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!»⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo, ⁶⁴awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maal!»⁶⁵ E hoore dun be kongayno mo, be hoyna.

Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on

(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶Bay weetii, mawbe jamaa on, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental maɓbe, ⁶⁷be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako, ⁶⁸awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan. ⁶⁹Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bidɗo Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi dun.»

⁷¹Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faaladen kadi? Kanko tigi o wowlai, en nani!»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diwe den

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

23 ¹Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu. ²Be woni e toonjugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, dun ko lando.»

³Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo neddo jogoree!»

⁵ Kono be catii e dun, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fuddii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii doo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii dun, o landii si oo neddo ko mo Jaliilu. ⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, dun weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo. ⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no toonja mo toone sattude. ¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu. ¹² Nden jande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on, ¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo neddo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo neddo ko tooniron mo. ¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo neddo wadaa hay huunde ko foddi e wareede. ¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo.

¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (

¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa. ²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dun e hoore sonko njano, hiibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu. ²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on. ²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dun ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sireonii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa. ²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa. ²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben. ²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!» ³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suume men!» ³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko. ³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafo bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaaabe sendiri concii makko din urba^f.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

^f23.34 Zab. 22.19

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, ɓe ɓadii ɓannangol mo ndiyan lammudan, ³⁷ hiɓe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko, ⁴¹ enen diɗo-le hiden foddi e ɗun, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoyɗon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa.

⁴⁵ Naange ngen weji, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde. ⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude ɗun, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabeɓen yi'ii kon ko wadi ɗon, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo ɗon kon yi'ii ɗun, ɓe yilitii hiɓe tappitoo e ɓerde. ⁴⁹ Tawi kala andunooɓe mo kanko Iisaa, wondude e rewɓe iwtirnooɓe ɓaawo makko ɓen gila Jaliilu, no darii ka wodditii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa*(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)*

⁵⁰Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben, ⁵¹on kanun jabaano taweede e fewjoore maβbe nden e den kuude maβbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii. ⁵²On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. ⁵³Bawto dun, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun. ⁵⁴Dun hawri jande hebunanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden badike ka naata. ⁵⁵Rewbe ardunooβe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa. ⁵⁶Onsay rewbe ben yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on*(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)*

24 ¹E alat, dun ko nallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawu bimbi subaka ka yenaande, hiβe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo. ²Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama, ³be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koochoojo on. ⁴Wa fewndo ko be miijotoo fii dun, worbe dido borniibe concu jalbudi, feenani be. ⁵Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe dido wi'i be: «Ko fii hondun dabbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben? ⁶O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu, ⁷himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on wattee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.»⁸Tun, ben anditi din kongudi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol dun *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow. ¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoyno dun sahaabaabe ben sappoo e go'o. ¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudi ben din no wa'ani be wa fuyanteeji. ¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasange on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njaldi sabu kon ko wadi.

Fii Taalibaaɓe ben Dido ka Laawol Emayuusu

(Mrk. 16.12-13)

¹³ Tawi nden jande tigi dido e mabbe no yahaynoo e hodo no wi'ee Emayuusu wodditonngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e didi. ¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko wadunoo kon fow. ¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata dun be landondira, Iisaa badii be, o waddi e mabbe laawol. ¹⁶ Kono tawi giide mabbe den no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko kongudi hondɗi wondon bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi. ¹⁸ Onsay goddo e mabbe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko wadi kon e dee balde doo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, dun ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow, ²⁰ e ko honno kadi hooreebe *yottinoobe sadaka men ben e hooreebe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben jaawu mo, be fempa mo e leggal, be wara. ²¹ Meden tanyininoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder dun fow, e hino hebii hande balde tati gila dun wadi. ²² Awa kadi rewbe wondiɓbe amen

goo ṅaldinii men fota, nde ɓe dawunoo ka yenaande, ²³ ɓe tawaali ton furee makko on. Be ari ɓe wi'i men malaa'ikaabe feejanii ɓe, ben wi'ii ɓe wonde kanko Iisaa himo wuuri. ²⁴ Onsay wondiɓɓe amen goo kadi yahi ka yenaande, ɓe tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewɓe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i ɓe: «Ko onon yo njoofoobe, hidon nennanii gomdingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon! ²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»²⁷ Onsay o nangi sifanagol ɓe ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii ɓe ɓadike hodo ngo ɓe yahaynoo e mun ngon, o faaminani ɓe wonde ko toonin ton o sutii. ²⁹ Kono ɓe jeeji mo, ɓe wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, niɓɓay woni.» Onsay o naatidi e maɓɓe.

³⁰ Fewndo o joododi e maɓɓe fii naamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni ɓe. ³¹ Tun, giide maɓɓe den udditii, ɓe anditi mo, onsay o majjitori ɓe. ³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa ɓerde men den no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, ɓe yilitii Yerusalaam, ɓe ari ɓe tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondiɓɓe mun ben no mottondiri don. ³⁴ Tawi ben wonnoobe don no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feejanii Sim'uunu!»³⁵ Onsay beya dido kadi sifanii ɓe ko ɓe yi'i kon ka laawol e ko honno ɓe anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko ɓe yewtaynoo dun, kanko tigi o ari hakkunde maɓɓe, o wi'i ɓe: «Yo jam wonu e mon!»

³⁵24.34 Ko Sim'uunu oo doo woni jammaado Petruusu.

³⁷ Tun ɓe denyi, ɓe huli, ɓe sikki ko mbeelu ɓe yi'i. ³⁸ Kono o wi'i ɓe: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon? ³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'idun, onsay o holli ɓe juude makko den e koyde makko den.

⁴¹ Bay tawii e nder weltaare maɓɓe nden haa jooni ɓe hoolaaki, hiɓe e nder ɗalaw, onsay o wi'i ɓe: «Hara hidon mari doo godɗun ko jaamete?»⁴² Onsay ɓe ɓannani mo huntare lingii sa'aangii. ⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Onsay o wi'i ɓe: «Ko ɗundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte ɓeya annabaabe laato.»

⁴⁵ Ontuma o udditani ɓe hakkille maɓɓe den fii no ɓe faamira defte den. ⁴⁶ O wi'i ɓe kadi: «Ko ɗundoo windii wondema Almasihu on tampay, o immintinee e hakkunde mayɓe ɓen ka jallal tammal. ⁴⁷ Awa kadi leyɗi ɗin fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo ɓe tuubu, ɓe yaafanee junuubaaji maɓɓe ɗin. ⁴⁸ Ko onon woni seedeeɓe ɗun ɓen. ⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedadon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

Fii Yentineede Iisaa Almasihu on

(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)

⁵⁰ Bawto ɗun Iisaa nawriɓe telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii ɓe.

⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo ɓe, o acci ɓe ɗon, o yentinaa ka kammu. ⁵² Bay kamɓe ɓe sujjanii mo, ɓe yilitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo. ⁵³ Onsay ɓe tabiti ka *juulirde mawnde, hiɓe mawnina Alla.

ÉVANGILE SELON LUC
en Langue Pular (Fouta-Jalon)
République de Guinée
© 2013 Traducteurs Pionniers de la Bible
en collaboration avec
Mission Protestante Réformée